

HANDVES VAN KLIMAATS- GEREGTIGHEID

Handves van Klimaatsgeregtigheid

Augustus 2020

Join the Climate Justice Charter Movement!

Contact: copac2@icon.co.za

011 447 1013

www.safsc.org.za www.copac.org.za

COPAC
CO-OPERATIVE AND POLICY ALTERNATIVE CENTER

Handves van Klimaatsgeregtigheid¹

1. Vir klimaatsgeregtigheid nou

As Afrikane leef ons saam op 'n uitgestrekte en wonderskone kontinent waar die mens se storie begin het. Ons is almal verbind met die eerste mens wat regop geloop, gedroom, gedink en met plante, diere, riviere, oseane en woude as een saamgeleef het. Vandag is hierdie medemenslikheid in ernstige gevaar. Suid-Afrika kan nie hierdie uitdaging ignoreer nie. Die volgehoue gebruik van olie, gas en steenkool om ons ekonomie en samelewing te dryf, maak ons wêreld ondraaglik vir alle lewe.

Die Aarde ly skade deur hierdie stelsel wat wins bo lewe stel. Elke jaar styg temperature met ramspoedige gevolge. Met 'n verhoging in aardstemperature van 1 graad Celsius sedert die begin van die nywerheidsrevolusie verander alles vinnig: al meer uiterste weerskotte (droogtes, vloede, verwoestende brande, tornado's, hittegolwe), ineenstorting van die ekosisteem, hoër seevlakke, en boonop grootskaalse druk op die Aardse se stelsels. Ons is hartseer want 'n toekoms met 'n stabiele klimaat gaan verlore. Ons onlangse droogte het ons daardie les geleer. Ons is kwaad want ons regeerders luister nie. Die ongelykheid en lyding van ons mense, ook tydens die Covid-19-pandemie, het versleg. Tog is ons hoopvol want klimaatwetenskap is aan ons kant. Nes die wetenskap van Covid-19, doen klimaatwetenskap nou ook 'n oproep om humanitêre optrede. Hierdie Handves is 'n oproep tot almal wat omgee vir menslike en niemense

¹ Hierdie Handves van Klimaatsgeregtigheid sien die lig ná ses jaar van aksievoering te midde van die ergste droogte in die geskiedenis van Suid-Afrika, deur die Suid-Afrikaanse Voedselsoewereiniteitsveldtog en die Sentrum vir Koöperatiewe en Beleidsalternatiewe. Dis gevorm deur insette op grondvlak van gemeenskappe onder waterstres, die media, arbeid, geloofsgebaseerde gemeenskappe, die jeug, klimaatwetenskaplikes, akademici, vroue-organisasies, omgewings- en maatskaplike geregtighedsorganisasies asook denkstukke deur vooraanstaande aktiviste. 'n Konferensie wat in November 2019 gehou is, het 'n konsep konsolideer wat daarna aanlyn geplaas is vir openbare kommentaar. 'n Finale rondte van openbare insette is by 'n Klimaatsgeregtighedsvergadering gelewer wat op 16 Junie 2020 gehou is. Hierdie dokument is die resultaat van hierdie proses van dialoog en weerstand teen klimaatsgeregtigheid.

lewe om saam iets te doen om 'n veelsydige visie van mense se drome, alternatiewe en verlange na 'n diepgaande, regmatige oorgang te bevorder.

Myne, raffinaderye, afvalverbrandingsoonde, lugrederye, sementbedrywe en motors het vir ons gemeenskappe besoedeling, siekte, gif en lyding gebring. Chemikalie-gebaseerde en uitvoer-landbou dra by tot verskeie siektes. Tog het ons saamgetrek. Met die lesse wat geleer is oor hierdie kwade en belangrikheid van die lewensbemagtigende gemeenskaplike goed (grond, water, biodiversiteit, energie, aardstelsel en kubersfeer), sit ons ons verbintenis tot geregtigheid geanker in mensemag voort. Ons kies dus bewustelik om die stryd teen die natuur te beeindig.

Nog klimaatskokke en ekologiese krisis sal nog lyding (en nog pandemies) vir die meerderheid tot gevolg hê, veral werkers, die armes, mense met ongeskikthede, dié sonder grond en die kwesbares. Hierdie is nie bloot natuurlike rampe nie maar leierskapmislukkings. Soos ons die lewensweb beskerm en met klimaatsineerstorting saamleef, streef ons na 'n einde aan ras-, klas-, geslags- en ekologiese ongeregtigheid. Ons kan nie dat grondvlak-vroue en kinders die skokdempers van hierdie krisis wees soos voor en tydens Covid-19 nie. Onsigbare versorgingswerk in huishoudings en opofferings deur vroue in arm gemeenskappe versag nie werklik die lyding terwyl manlike oorheersing en geweld voortboer nie. 'n Koolstofvrye gemeenskap en doeltreffende lewensondersteuningstelsels beteken bevryding van hierdie 'ekomoord'-stelsel vir almal, ook vir toekomstige generasies. Hierdie is 'n stryd van ons tyd en ons historiese taak as Suid-Afrikaners, as mense en as deel van die wyer lewende aardse gemeenskap.

2. Doelwitte van die handves

Hierdie Handves streef daarna om:

2.1 'n Bewustheid te bevorder dat ons op een planeet floreer en saambestaan.

Die Aarde is 'n gemeenskaplike tuiste vir alle spesies. Dus streef ons daarna

om ons rol en verantwoordelikhede as voogde van ons planeet se ekosisteme en die delikate lewensweb wat dit in stand hou, te bevestig.

- 2.2 'n Wegbreek te inspireer van die denke wat die krisis veroorsaak het en die obsessie met groei, vooruitgang en oorheersing versterk. Die mag van die mens word beperk deur die perke, siklusse, kantelpunte en grense van alle ekosisteme. Net nog 'n denkwyse wat die Aarde skaad, is die forsering daarvan om te reageer met 'n krag wat ons nie kan ewenaar nie.
- 2.3 Weer met 'n Aarde-gesentreerde begrip van die betekenis van menswees in verbinding te tree. Die natuur is eindeloos, en ons is slegs 'n geringe deel daarvan. Ons moet begrip daarvoor hê dat elke element van die ekosisteem 'n intrinsieke waarde het en respekteer moet word.
- 2.4 Versterk samewerking. Ons floreer op ons beste as mense wanneer ons eensgesindheid toon, deel, stadig leef, vry is, ons behoeftes bevestig en die fundamente van ons lewenswêreld bewaar. Dis nou tyd om die selfsugtige, gierige, mededingende, gewelddadige en verowerende begrip van die mens uit te daag.
- 2.5 Die krisis van politieke leierskap in korporatiewe besit, wat nie in staat is om verder as die kort termyn te dink nie, die spel van 'sake soos gewoonlik' wat nie die grondoorsake van ons probleme verstaan nie, te oorwin. Ons verwerp hul vals oplossings wat die gebruik van koolstof verleng en die onregverdige lewensvernietigende stelsel laat voortbestaan.
- 2.6 Ons demokrasie, grondwet en transformerende grondwettige regering te versterk deur aanspraakmaking op ons regte en die bou van 'n verenigde mensemag soos ons die klimaatnood en verslegtende sosio-ekonomiese krisis konfronteer.

3. Beginsels vir diepgaande regverdige oorgange

Elke gemeenskap, dorp, stad en werkplek moet die diepgaande regverdige oorgang bevorder om sosio-ekologiese transformasie te bevorder. Die volgende beginsels sal die alternatiewe, planne en prosesse na 'n diepgaande regverdige oorgang in ons samelewing lei:

- 3.1 **Klimaatgeregtigheid:** Dié wat die minste verantwoordelik is, moenie geskaad word of die koste van klimaatimpakte dra nie. Die behoeftes van werkers, die armes, dié sonder grond, dié met ongeskikthede, grondvlak-vroue, kinders en die kwesbare gemeenskappe moet dus sentraal tot die diepgaande oorgang staan. Die voordele van sosio-ekologiese transformasie moet regverdig gedeel word.
- 3.2 **Maatskaplike geregtigheid:** Klimaatsgeregtigheid is maatskaplike geregtigheid. Die konfrontering van alle vorms van diskriminasie en onderdrukking soos van toepassing op ras, klas, geslag en ouderdom om klimaats- en maatskaplike geregtigheid te verseker.
- 3.3 **Ekosentriese bestaan:** Om eenvoudig, stadig en bewustelik op 'n ekosentriese manier te leef wat die heiligheid van alle vorms van lewe en ons onderlinge verbintenis erken, en 'n etiek van respek en sorg bemagtig.
- 3.4 **Deelnemende demokrasie:** Alle klimaats- en diepgaande regmatige oorgangsbeleide moet ingelig wees deur die stemme, toestemming en behoeftes van alle mense, veral dié wat skade in die gesig staar.
- 3.5 **Gesosialiseerde eienaarskap:** In die werkplek en gemeenskap moet die mag van mense uitdrukking kry deur demokratiese beheer en eienaarskap, waaronder deur demokratiese openbare fasiliteite, koöperatiewe, gemeensaamheid, gemeenskaplike eienaarskap en deelnemende beplanning, met inbegrip van deelnemende begroting in stede en dorpe, om kollektiewe bestuur van die lewensbemagtigende gemeenskaplike goed en stelsels te verseker.

- 3.6 **Internasionale solidariteit:** Elkeen se stryd is 'n gemeenskaplike stryd om lewe te onderhou. In die konteks van versleggende klimaatskokke staan internasionale solidariteit sentraal tot die diepgaande regmatige oorgang omdat dit almal wat om bevryding en 'n post-koolstofwêreld stry, verbind.
- 3.7 **Dekolonialisme:** Kolonialistiese, neokolonialistiese and imperiale oorheersing dryf ons tot vernietiging. Dit is gegrond op die aanbidding van ontginning, tegnologie, finansies, geweld en markte. Ons sal ons aktief van hierdie stelsel losmaak omdat ons 'n bevrydende verhouding tussen mense onderling en met nie-menslike natuur soos gewortel in ons geskiedenis, kultuur, kennis en die wyer stryd van die onderdrukte op planeet Aarde bevestig.
- 3.8 **Intergenerasie-geregtigheid:** Sorg vir ons planetêre gemeenskaplike goed en ekosisteme is onontbeerlik vir intergenerasie-regverdigheid om 'n toekoms vir ons kinders, die jeug en dié wat nog gebore moet word, te verseker.

4. Sistemiese alternatiewe vir transformerende verandering

Ons staar talle krisisse in die gesig maar die klimaatskrisis is die gevaarlikste. Deur die klimaatskrisis – wat op alles inwerk – aan te spreek, kan ons ook oplossings vir alle sosio-ekologiese krisisse bevorder, en in die algemeen ons stryd teen die natuur beeindig. Sistemiese alternatiewe is noodsaaklik om die oorsake van klimaatsverandering, die risiko's daarvan en druk op die ineenstorting van stelsels aan te spreek.

Daar is menslike alternatiewe vir fossielbrandstof wat in ons basiese behoeftes kan voorsien, ons vermoë om klimaatsrampe te hanteer kan verbeter en ons kan voorberei op die herskepping van lewensondersteuningstelsels. Sodanige sistemiese alternatiewe is reeds bedink en is deel van ons mense se stryd om gemeenskappe nou as deel van die diepgaande regmatige oorgang koolstofvry te

maak. Ons is verbind tot die bevordering van sodanige alternatiewe en demokraties sistemiese hervorming van onder af.

4.1 Demokratiese en diepgaande regmatige oorgangsplanne: Benaderings van bo na onder tot diepgaande regmatige oorgang veronderstel dat mense nie vir hulleself kan dink nie en nie oor antwoorde beskik nie. Elke gemeenskap en werkplek moet saam 'n diepgaande regmatige oorgangsplan ontwikkel. Dít moet op 'n demokratiese manier geskied om 'n energie-oorgang tot koolvry te bemagtig wat steeds aan noodsaaklike behoeftes voldoen en sistemiese alternatiewe, doelwitte en beginsels soos in die Handves uiteengesit, bevorder.

4.2 Hernubare energie in maatskaplike besit en gemeenskapsgebaseerd deur middel van versnelde geleidelike fossielbrandstof-uitskakeling: Ons afhanklikheid van steenkool, olie en gas moet gestaak word omdat dit klimaatsineenstorting versnel en uiteindelik tot 'n onleefbare wêreld sal lei. Kernkrag is gevaarlik en duur. Ons sal eerder gemeenskapsgebaseerde hernubare energiestelsels (soos son-, wind-, hidro- en getykrag) in maatskaplike besit bevorder, wat ondersteun word deur deelnemende begrotings en aansporings (soos invoertariewe) vir ons werkplekke, tuistes en gemeenskappe. Sodanige energietegnologieë moet in Suid-Afrika met gebruikmaking van hernubare energie industrialiseer word. Doeltreffende gebruik van energie en tegnologie sal onontbeerlik vir hierdie oorgang wees. Disinvestering in fossielbrandstof, 'n einde aan fossielbrandstof-subsidies en 'n einde aan ontginning (soos hidrouliese breking, nog koolmyne en afluandige ontginning) is noodsaaklik. Al die groot energie-opwekkers soos Eskom en Sasol moet hulle verbind tot diepgaande regmatige oorgangsplanne om die belange van werkers, geraakte gemeenskappe en toekomstige generasies te beskerm.

4.3 Voed onself deur voedselsoewereiniteit: Die huidige industriële voedselstelsel skep honger, gebruik water ondoeltreffend, vernietig die

natuur, stel koolstof vry en is oor die algemeen ongesond. Kommersiële visvangs het die mariene-ekosisteme vernietig en die regte van bestaansvissers ondermyn. Elke gemeenskap moet kleinskaalse, agro-ekologiese boerdery vooropstel om in plaaslike behoeftes te voorsien. Die reg op voedsel moet aan voedselvervaardigers, kleinskaalse bestaansvissers, informele handelaars en verbruikers mag oor hul eie gemeenskaplike voedselstelsels gee om te verseker dat kultureel-toepaslike en voedsame voedsel tot almal se beskikking is. Boonop moet biodiversiteit, beheer oor saad en hulpbronne vir vervaardiging die belangrikheid van inheemse kennis, plaaslike markte, beheer oor gemeenskaplike water, die eko-sosiologiese funksie van die land en goeie gesondheid bevestig. Groot plase moet dekonsentreer word om grondgeregtigheid te verseker, maar op 'n manier wat billik is, rekonsiliasie versterk en solidariteit bou.

4.4 Demokratiseer gemeenskaplike water: Water word deur 'n handjievol beheer terwyl talle in desperate nood verkeer. Industriële plase, myne, steenkoolkrag, suiker- en houtplantasies is 'n paar van die grootskaalse gebruikers van water. Tot openbare voordeel moet water deur almal bewaar en teen besoedeling beskerm word. Verder moet waterverbruik demokraties beplan en doeltreffend reguleer word terwyl burgers se reg tot verbruik van hierdie skaars en kosbare hulpbron bevestig word. Water-en-sanitasie-infrastruktuur moet opgradeer, bestuur en gemonitor word om doeltreffende gebruik te verseker. Waterbesparing uit die uitfasering van steenkoolkrag en grootskaalse industriële boerdery sal die gesamentlike water verhoog. 'n Waterbewuste gemeenskap moet bevorder word.

4.5 Lewensvreugde deur minder werk: Werk as middel tot oorlewing en 'n inkomste is nie meer vir almal moontlik nie. Werkloosheid, laag besoldigde werk en lang werksure is sleg vir die samelewing. In 'n wêreld wat warmer

word moet werksure minstens tot 'n vierdag-week verminder word. Ordentlike, koolvrye klimaatsposte moet deur middel van die solidariteitseconomie gewaarborg en gesteun word met kollektiewe, waardegebaseerde en ekosentriese benaderings tot vervaardiging, verbruik, finansiering en bestaanswyses. Sodanige ekonomie berus op behoeftes en demokratiseer ekonomiese mag. In samewerking met 'n universele basiese inkomstetoelaagstelsel (UBIG) wat bestaande openbare belange aanvul, kan alle werkers in die vereiste oorgang beskerm word en sal die samelewing gevolglik 'n buffer hê. Die UBIG sal in die algemeen mensekultuurbloei in 'n post-werkgemeenskap bevorder.

4.6 Eko-mobiliteit en skoon energie openbare vervoerstelsels: Die motorbedryf dra 'n reuseverantwoordelikheid vir die ondermyning van skoon energie openbare vervoerstelsels en verkwistende belegging in duur padinfrastruktuur. Hierdie skade kan beëindig word met groter steun vir stap, fietsry, skoon energie motorfiets, perde en donkies as maniere van ekomobiliteitsvervoer. Stede en dorpe moet ook motorvry wees en infrastruktuur en ekomobiliteit verskaf. Elke gemeenskap moet geïntegreer wees by 'n massavervoerstelsel van busse, treine en trems wat met hernubare energie gedryf word en by hibriedetegnologieë wat op plaaslike ekovervaardiging ondersteun word. Die vervoer van goedere moet ook na spoor verskuif. Nie-elektriese fossielbrandstof-gedrewe motors moet ook uitfaseer word. Lug- en seevervoer moet ook ontkool of beperk word.

4.7 Zero-afval en 'n eenvoudige lewe: Massaverbruik van basiese grondstowwe en 'superster-leefstyle' is hulpbron-intensief, verkwistend en koolstof-gesentreerd. Verder is opvullingsterreine, die verbranding van afval en besoedeling van ekosisteme skadelik. Zero-afval voltooi die sirkel met herwinning, hergebruik, ekonomiese beginsels wat berus op solidariteit en volhoubare ontwerp in ons ekonomie sodat daar minder (of

geen) ontginning van grondstowwe is nie. Sekere tegnologieë, soos enkelgebruik-plastiek, moet verban word. Met 'n eenvoudige leefwyse kan ons met 'n minimale hulpbron- en koolstof-voetspoor leef.

4.8 Eko-maatskaplike behuising, geboue en oorgangsdorpe: Talle huise is nie ontwerp om klimaatsuiterstes te hanteer nie. Verder is talle mense in ons samelewing steeds dakloos terwyl rykes gholfbane besit. Ons moet bestaande geboue en huise retropas om meer hitte en uiterste weersomstandighede te kan hanteer. Net so moet nuwe huise ontwerp word as deel van eko-gemeenskappe, dorpe, munisipale huurskemas en stede, waar konstruksiemetodes natuurlike materiaal gebruik wat minimale impak op die omgewing het en voorsiening maak vir eko-maatskaplike grondbehoefte van individue as deel van 'n gemeenskap. Sodanige behoeftes is vir behuising, agro-ekologiese voedselproduksie, volhoubare watergebruik, biodiversiteit, die grootmaak van kinders en kultuur. Sement word vanweë sy reusagtige koolstof-voetspoor nie in hierdie konteks gebruik nie en moet as boutergnologie uitfaseer word.

4.9 Verby hoofstroom-ekonomie: Die aannames van die ekonomie oor menslike gedrag, die natuur, wins, markte, basiese grondstowwe en groei vernietig alles. Hoofstroom-ekonomie regverdig bloot die welstand van 'n handvol, hulle vernietigende gebruik van hulpbronne en gevolglike besoedeling en koolstof-vrystellings. Ons ekonomieë moet in ons behoeftes as sosio-ekologiese wesens en in die behoeftes van ekosisteme voorsien. Ons benodig 'n ekonomie wat ekologiese voetspore, geluk, welstand, die plooibaarheid van ekosisteme (deur gereelde oudits), die gemeenskaplike dinge en planetêre grense in berekening bring. Ons ekonomieë moet ingestel wees op begrippe en middels wat die stand van alle lewende wesens in ag neem en die skade aan beide die mens en nie-menslike natuur beëindig. Dit behoort as basis van agendastelling, beleid, hulpbrontoewysing en demokratiese beplanning te dien.

4.10 Die rykes moet hul ekologiese skuld betaal: Die rykes in ons samelewings het hulpbronne uitermatig verbruik, ons ekosisteme negatief beïnvloed en het 'n reusagtige koolstof-voetspoor. Hulle is ons almal 'n ekologiese skuld verskuldig en moet die finansiële las van die diepgaande regmatige oorgang dra. Dít beteken 'n klimaatskuldbelasting vir die rykes; hoë belasting op lugvaart, private stralers, luukse voertuie en elektriese motors; progressiewe koolstofbelasting gerig op besoedelende korporasies wat nie koolstof vinnig genoeg uitfaseer nie; en klimaatsgeregtigheidsariewe op koolstofkriminele korporasies en regerings. Werkers moet pensioen- en voorsorgfondse met werkerbeheer hefboomfinansier om te verseker dat die diepgaande regmatige oorgang aan hul behoeftes voorsien en die skepping van 'n nasionale koöperatiewe bank wat werkplekke, gemeenskappe en huishoudings steun met die oorgang na hernubare energie in maatskaplike besit en die verwesenliking van diepgaande regmatige oorgangsplanne. Openbare finansiering moet ook ingespan word uit eko-belastings, boetes vir besoedeling, onttrekking van subsidies vir fossielbrandstof en ander progressiewe belastingbronne.

4.11 Kennis is onontbeerlik vir oorlewing: Daar is 'n groot kennisgaping in die samelewing wat die verergering van die klimaatskrisis betref. Ons moet van verskillende kennissisteme gebruik maak om openbare bewustheid te bevorder en te oorleef. Inheemse kennis het magtige hulpbronne om ons te help en moet herwin, aangeleer en respekteer word. Aardsistewetenskap, waaronder klimaatwetenskap, is noodsaaklik om die publiek oor die klimaatskrisis en die uitdagings daarvan in te lig. Klimaatwetenskap as mensewetenskap moet aangevul word deur eerstehandse ervaring gegrond op waarneming en leer van ekosisteme. Gegewe die kompleksiteit van klimaatsverandering, moet navorsing en innovering wat sistemiese transformasie en openbare belangstelling verseker, ondersteun word. Universiteite en skole moet hierdie kennisuitdagings aan boord neem.

- 4.12 Nood-, holistiese en voorkomende gesondheidsorg:** Ongelykheid in gesondheidsorg beteken klimaatskade sal ongeregtigheid bring, soos tydens die Covid-19-pandemie. Ons benodig werkbare, toeganklike en reagerende openbare gesondheidstelsels om in mense se behoeftes te voorsien en die gesondheidsuitdagings aanspreek wat met klimaatsverhitting gepaardgaan. Sodanige gesondheidsorgstelsels moet in staat wees om noodgevalle, sielkundige trauma, siektes en nuwe epidemies te kan hanteer. Holistiese sorg en 'n voorkomende ingesteldheid op grondvlak moet versterk word.
- 4.13 Natuurregte en natuurlike klimaatoplossings:** Ons oseane is besoedel, woude vernietig, grond gesteel en verlies aan biodiversiteit verhoog; als te wyte aan die najaag van wins. As ons wil oorleef, moet alle lewende wesens respekteer word. Alle lewe en alle ekosisteme op ons planeet is dig verweef en moet bestaan, voortbestaan en hul noodsaaklike siklusse regenereer. Die natuurregte-benadering erken die wesentlike waarde van alle nie-menslike vorms van lewe. Boonop het die natuur haar eie oplossings vir klimaatsverandering waaruit ons kan leer. Sodanige oplossing sluit bewarings-, herstel- en grondbestuursaktiwiteite in wat koolstofberging oor woude, moeraslande, grasvelde, kus-ekostelsels en agro-ekologiese landbougrond heen verhoog. Gemeenskapsgeleide biodiversiteitsregisters is noodsaaklik om natuurlike klimaatoplossings te beskerm en te bevorder.
- 4.14 Klimaatbewuste media:** Die media lig die publiek nie voldoende in oor klimaatsverandering nie. Dit moet die wetenskap van klimaatsverandering ernstiger opneem en die publiek oor die klimaatkrisis, beleidsaangeleenthede en die vereiste sistemiese alternatiewe inlig. Klimaatnuus moet oor die radio, op televisie en in die gedrukte media gehooftroom word.

5. Op pad na 'n mensgedrewe klimaatsgeregtigheidstaat

Die Suid-Afrikaanse staat moet 'n klimaatsgeregtigheidstaat word wat die klimaatnood in die lig van 'n versterkende demokrasie erken. Dit moet gelei word deur die visie, doelwitte, beginsels en mensegedrewe sistemiese alterniewe wat in hierdie Handves vervat word en al sy klimaatsbeleide moet in lyn gestel word om hierdie Handves te verwesenlik. Meer spesifiek, sal 'n klimaatsregverdigde staat ook:

- 5.1 Deelnemende beplanning vir diepgaande oorgange van onder af moontlik maak.
- 5.2 Openbare finansieringsmeganismes soos 'n openbare klimaatversekeringsfonds en groen obligasies ontwikkel, 'n klimaatskrisismandaat aan die Reserwebank lewer, alle openbare en private finansieringsinstellings heroriënteer om die diepgaande regmatige oorgang te steun en belastingvoorstelle in hierdie Handves te bevorder.
- 5.3 Progressiewe regulasies verseker wat die verwoestende logika van kapitaal inkort, perke plaas op korporasies en, in besonder, 'n verbod plaas op enige toekomstige fossielbrandstof-ontginning.
- 5.4 Alle staatspraktyke koolvry maak en in al sy aktiwiteite 'n zero-koolstofvoetspoor behaal.
- 5.5 Staatstrukture administratief en grondwetlik herontwerp omdat dele van die land onleefbaar geraak het.
- 5.6 Die land op stygende seevlakke voorberei en as deel van deelnemende beplanning toepaslike maatreëls tref.
- 5.7 Plaaslike regering versterk om beter magte en demokratiese beplanningsvaardighede te hê om die klimaatskrisis te hanteer.
- 5.8 Institusionele kapasiteit deur 'n mensebestuurde klimaat-rampbestuurstelsel ontwikkel, wat 'n nasionale branddiens, volledig

funksionele openbare hospitale, snelreaksie-noodspanne, verhoogde kapasiteit vir die weerdienste en rampbestuursinfrastruktuur insluit.

5.9 Navorsing en innovering bevorder om sistemiese transformasie vir diepgaande regmatige oorgang van onder af te bevorder, aktief openbare bewustheid te bevorder en te verseker dat alle openbare instellings klimaatsgeregtige leiers is.

5.10 Alle verkwistende besteding verminder, korrupsie beëindig en die staatsburokrasie professionaliseer met die aanstelling van die beste mense in die land om in die regering te dien. 'n Ware nierassige en vrouegedrewe burokrasie moet geskep word.

5.11 'n Ingesteldheid op klimaatsgeregtigheid in sy internasionale betrekkinge te bevorder, waaronder die hernuwing van radikale Pan-Afrikanisme deur die bevordering van: 'n klimaatsregverdige posisie onder Afrika-regerings om klimaatskuld-vergoeding van die globale noorde as deel van 'n Klimaatsgeregtighedsakkoord te eis; klimaatsgeregtighedsanksies teen koolstofkriminele state; solidariteit met vlugteling en migrante; navorsing, sistemiese alternatiewe; hernubare energiesaamvoeging; klimaatramp-reaksievermoëns; en 'n beroep op 'n 'Beëindiging van fossielbrandstof-verdrag' in die VN-stelsel wat Afrika-regerings bevoordeel.

6. Mensemag vir gemeenskap en 'n klimaatgeregtige ooreenkoms vir Suid-Afrika

'n Klimaatsregverdige toekoms kan slegs bereik word deur die mag van 'n verenigde volk. Ons het dit geleer in die stryd teen kolonialisme, apartheid en neoliberalisme.

Mag lê in verskillende dele van die samelewing, in die stelsels wat ons bou, die organisasies en bewegings waarvan ons deel is, en in die straatpolitiek wat ons

voer. Mensemag moet aan die spits staan in die beskerming van die lewende gemeenskaplike goed wat ons en toekomstige generasies dra.

Die mens is 'n aanpasbare en buigbare spesie. Ons verstaan die oorsake van die klimaatskrisis en ons het demokratiese, transformerende en regverdige oplossings om ons uitwissing te voorkom. Hierdie Handves van Klimaatsgeregtigheid is 'n padwyser; 'n dringende oproep om ons almal onverwyld in die rigting van sistemiese verandering te beweeg, en vir 'n Klimaatsgeregtigheidsooreenkoms wat die lyding van die kwesbaarstes en onderdrukte beëindig. Só 'n mensegerigte inisiatief sal verseker dat ons die veelvuldige krisis waarmee die land te kampe het, aanspreek terwyl ons die hoop van die vele soos in die Handves uitgespreek, bevestig. Kom ons staan op vir 'n humanitêre samelewing en verenig in Suid-Afrika en deur internasionale solidariteit voor dit te laat is.

Voorwaarts na die Handves vir Klimaatsgeregtigheid en diepgaande regmatige oorgang vir volhoubare lewe!

tere